

(DEEL)BELEIDSPLAN EREDIENST EN KERKMUZIEK

Introductie

Het (deel)beleidsplan Eredienst en kerkmuziek is een uitwerking van het overall Beleidsplan van de wijkgemeente Dorp van de Hervormde gemeente Barendrecht, hier verder te noemen de Dorpskerkgemeente.

De werkgroep (WG) Eredienst heeft in de afgelopen jaren dit plan in stappen ontwikkeld. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van de handleiding 'Eredienst en Kerkmuziek', uitgegeven door het Protestants Landelijk Dienstencentrum van de PKN.

Dit plan is ter discussie voorgelegd aan de wijkkerkenraad (WK). Op basis van de discussie in de WK, heeft de WG het document bijgesteld en zal het in een gemeenteavond dienen te worden voorgelegd aan de leden van de Dorpskerkgemeente. Het College van Kerkrentmeesters (CvK) zal dit plan dienen toetsen op de voor hen relevante aspecten, rekening houdend met het overall Beleidsplan van de Dorpskerkgemeente.

Het eenmaal vastgestelde beleidsplan Eredienst en kerkmuziek zal moeten uitgewerkt tot een *Werkplan Eredienst en kerkmuziek* waarin staat hoe een en ander concreet zal worden ingevuld, zoals: *wat* er gedaan moet worden, *door wie*, *wanneer* en *hoe*. Ook zal daarmee het verloop van de activiteiten gevolgd kunnen worden: Gaat alles nog naar wens? Moet een en ander worden bijgestuurd?

De WG Eredienst en de WK stellen zich voor om bij de uitwerking van het werkplan tussentijds te evalueren en de resultaten daarvan in een overleg tussen WK en WG te bespreken.

Hoofdstuk 1 Algemeen profiel van de Dorpskerkgemeente

1. Karakter van de Hervormde Dorpskerkgemeente

De WK heeft als model/karakter van de Dorpskerkgemeente gekozen voor de zogeheten '*mentaliteitsgemeente*'. Nadat de gemeente deze keuze in een gemeenteavond heeft bevestigd, heeft ook de Hervormde-AK haar bevestiging uitgesproken.

In dit model, dat in de loop van de tijd nader ingevuld zal worden, fungeert de Dorpskerk als kerkelijk centrum van protestantse Barendrechters die een bepaalde gemeenschappelijke visie hebben op de evangelieverkondiging, de liturgie, het pastoraat/apostolaat, e.d.

De Dorpskerk is een kerkelijk centrum voor PKN-leden uit heel Barendrecht.

De keuze om een '*mentaliteitsgemeente*' te zijn, is gebaseerd op een tweetal kerkmodellen:

a. *Het liturgisch kerkmodel:*

de viering staat hierbij centraal. De begrippen 'vieren - leren - dienen - delen' zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Van belang zijn de theologische functie van de predikanten en de grote aandacht voor de functie van het kerkgebouw.

Er is naast de wekelijkse eredienst op zondagmorgen ruimte voor diensten met een bijzonder karakter en voor specifieke doelgroepen.

b. *Het functionalistische kerkmodel ('Kerk-met-een-aanbod'):*

de predikanten zijn beschikbaar voor alle leden, óók voor niet-meelevenden. De behoefte van mensen wordt serieus genomen en begeleiding wordt gegeven in allerlei situaties.

De predikant(en) van de Dorpskerkgemeente zal/zullen met name 'bruggenbouwer(s)' dienen te zijn.

2. Missie Dorpskerkgemeente

Het is de *missie van de Dorpskerkgemeente* om als volgeling van Christus een plaats te bieden voor de eredienst.

Daarnaast wil de gemeente een kerk-met-een-aanbod zijn. Dat wil zeggen dat zij openstaat voor alle leden van de Hervormde Gemeente, dus niet alleen de kernleden (lees: doopleden en belijdende leden).

3. Doelstelling Dorpskerkgemeente

Doelstelling van de Dorpskerkgemeente is een vitale, levende gemeente te zijn. Ieder gemeentelid heeft de mogelijkheid om de gemeente te verrijken en zodoende een bijdrage te leveren aan de verdere groei.

Hoofdstuk 2 Het liturgische profiel van de Dorpskerkgemeente

Een schets van de huidige situatie en de voorgestelde aanpassingen per onderdeel

1. De plaats van de eredienst in de Dorpskerkgemeente

a. Samenhang eredienst en kerkenwerk

Er is structureel weinig samenhang, er zijn geen dwarsverbanden tussen de viering op zondag en het kerk-zijn in de rest van de week. Incidenteel wordt er ingespeeld op bijzondere kerkelijke activiteiten.

Suggesties voor aanpassingen:

- Groothuisbezoek/wijkavonden/ V&T-activiteiten meer laten uitmonden in een thema voor een of meer erediensten.
- Het diaconaat meer integreren in de eredienst; de diakenen meer bij de eredienst betrekken.
- Via de 'Zondagsbrief' meer aandacht besteden aan de collectedoelen en aan andere kerkelijke activiteiten in de komende week.
- In de eredienst, tijdens de verkondiging inspelen op het gemeente zijn als uitwerking van de evangelische boodschap (de ethiek van het gemeente zijn), bijv. de snuffelmarkt.
- In de veertigdagentijd wekelijks een 'vastenmaaltijd' of een andere gemeenschappelijke maaltijd te houden, als een gemeenschapsversterkende activiteit.

b. Accenten bij vieren – leren- dienen- delen

Hoewel in de eredienst het 'vieren' centraal staat wordt dat in de reguliere diensten veelal niet zo herkend, maar wel in doop-, belijdenis-, en avondmaalsdiensten en tijdens de kerkelijke feestdagen. Uitgangspunt is dat de vieringen diepgang en betekenis dienen te hebben, die niet leiden tot uitgesleten rituelen.

Suggesties voor aanpassingen:

- Meer tot uitdrukking brengen dat het 'vieren' centraal staat in de eredienst, steeds weer duidelijk maken **wat** er te vieren valt en **waarom**.
- 'Leren', 'dienen' en 'delen' tot meer herkenbare elementen van een reguliere eredienst maken, dan wel deze elementen in bijzondere diensten tot uitdrukking brengen via thema's.
- Het diaconaat (delen en dienen) meer integreren in de vieringen; de diakenen hier meer bij betrekken.
- Creëer 'vieringen met stijl' die passen in de sfeer van de Dorpskerk.

c. De plaats in het liturgisch jaar

De erediensten volgen de loop van het liturgisch jaar en zijn daarin ook herkenbaar via de kleuren van het liturgisch jaar en als regel in de projecten van de kindernevendienst en ook in de liturgische schikkingen.

In het overige kerkenwerk is het liturgisch jaar nauwelijks herkenbaar.

De HVD organiseert, gelieerd aan het kerkelijk jaar, diensten voor ouderen.

Suggesties voor aanpassingen:

- Laat het liturgisch jaar duidelijker herkenbaar worden in al de presentaties van de Dorpskerkgemeente De naam en de kleur van de betreffende zondag ter toelichting vermelden niet alleen in de 'Zondagsbrief', maar ook in Klankbord.
- Laat het liturgisch jaar leiden tot series van erediensten, dit niet beperken tot de bekende cycli rondom Kerst en Pasen. Daarbij naast de eigen wijkpredikant ook andere Barendrechtse PKN-predikanten betrekken.
- Gebruik liturgisch bloemschikken vaker als accent voor de elementen van het kerkelijk jaar (niet alleen met feestdagen, maar bijv. ook op wezenzondag of zondag cantate)

- d. De eredienst tussen traditie en vernieuwing
Het is de vraag of er momenteel in de Dorpskerkgemeente een spanningsveld is op dit punt. Er is weinig aandacht voor vernieuwing in de eredienst op zondagmorgen. Vernieuwing is gezocht in Taizédiensten. Vespers die jarenlang werden gehouden zijn wegens gebrek aan belangstelling beëindigd.

Suggesties voor aanpassingen:

- Er zijn geen concrete suggesties voor vernieuwing in de rol van de eredienst, anders dan het oog houden op ontwikkelingen in de landelijke PKN.
- Bij vernieuwingen veel aandacht besteden aan geleidelijke invoering en aan het creëren van draagvlak.
- De communicatie tussen wg ED en de WK alsmede tussen de wg ED en de Dorpskerkgemeente nader structureren.

2. De eredienst naar vorm en inhoud

a. Accenten in de eredienst

Bijzondere aandacht voor de opbouw van de eredienst en de evenwichtigheid van de elementen daarin. Trachten om eenzijdigheid te voorkomen; alles binnen redelijke proporties. Daarbij wordt liturgische bewustwording nagestreefd. Accenten: rituelen en muzikale vormgeving.

Suggesties voor aanpassingen:

- Eens per maand in een van de vier PKN-kerken een eredienst organiseren, waarin geëxperimenteerd wordt met nieuwe vormen van eredienst, waarin 'vieren-leren-dienen-delen' als kern overeind blijft.
- Het gebruik van het voorbedenboek nieuw leven inblazen.

b. Wie bereiden de dienst voor

Reguliere diensten worden voorbereid door predikant en kerkmusicus. Er vindt gestructureerd overleg plaats tussen predikant en leiding KND, m.n. over de thematiek
Doopt-, trouw- en rouwdiensten worden voorbereid door predikant en familie. Bij bijzondere diensten (oogstdienst; vredeszondag en Israëlzondag) is er ook een voorbereidingscommissie betrokken.
Bij gemeenschappelijke cyclusdiensten bestaat de voorbereidingsgroep uit alle de dienstdoende predikanten en kerkmusici (Herv. en Geref.)
Bij de vormgeving van de Avondmaalsdiensten is er een grote rol weggelegd voor het College van Diakenen.
De koster bereidt de eredienst voor in organisatorische zin (verlichting, verwarming, bloemengroet, koffie, etc.)

Suggestie voor aanpassing:

Vaker gebruik maken van voorbereidingsgroepen en die groepen jaarlijks openstellen voor nieuwe belangstellenden.

c. Klankbord voor voorgangers en musici

Er is nauwelijks sprake van een klankbordfunctie door de WK en al helemaal niet vanuit de gemeenteleden (incidentele reacties buitenbeschouwing gelaten)
Predikant en kerkmusicus zijn regelmatig elkaars klankbord.

Suggestie voor aanpassing:

De Werkgroep Eredienst gebruiken om rapportages aan de WK voor te bereiden, zodat de WK zelf meer betrokken wordt als klankbord voor voorgangers en musici. Dit ook in de gemeente bekend maken.

d. Evaluatie eredienst naar vorm en inhoud

Sinds enige tijd evalueert de WG Eredienst in algemene termen de erediensten van de afgelopen periode. Incidenteel wordt er door de WK stil gestaan bij de vormgeving en uitvoering van bepaalde onderdelen in de dienst.

Suggestie voor aanpassing:
De Werkgroep Eredienst deze taak geven en van daaruit rapporteren aan de WK.
Dit ook in de gemeente bekend maken.

e. Wie participeert in de eredienst

De predikant leidt de eredienst; de kerkmusicus begeleidt de gemeentezang en verzorgt van tijd tot tijd zelfstandig orgelspel. Kerkenraadsleden verzorgen het collecteren. De koster bedient de geluidsinstallatie en is alert op bijzondere situaties.

Diakenen participeren in de Avondmaalsdiensten.

Op hoogtijdagen verleent de WG Liturgisch bloemschikken een bijdrage.

Kinderen worden betrokken bij het ontsteken van de tafelkaarsen.

Incidenteel wordt er een toelichting gegeven door de leiding van de Kindernevendienst op een nieuw project van de KND.

Incidenteel wordt er een toelichting gegeven op liturgisch bloemschikken resp. op een diaconaal collectedoel.

Suggesties voor aanpassingen:

- Het selectieproces van lectoren afronden en hen begeleiden bij de landelijk training voor lectoren.
- Collectanten selecteren ter ontlasting van de ambtsdragers.

f. Gebruik orde van dienst / vertalingen / liederenbundels / symbolen / rituelen

Binnen de Dorpskerk gemeente zijn er twee *orden van dienst* vastgesteld door de WK: een *oecumenische orde van dienst* en een *klassiek-gereformeerde orde van dienst*.

De laatstgenoemde wordt zelden meer gebruikt.

Daarnaast zijn er voor bijzondere diensten aparte orden, waarvoor o.a. gebruik is gemaakt van materiaal uit het PKN-Dienstboek I. Alle genoemde orden van dienst zijn op hoofdlijnen afgedrukt in een katern, dat de vaste kerkgangers in hun liedboek bij zich hebben.

Als *vertalingen* worden het meest gebruikt: de NBG 1951, de NBV 2004 en de Naardense Bijbel. De keuze voor het gebruik van een bepaalde vertaling wordt overgelaten aan de predikant.

Als *liedbundels* worden standaard gebruikt: Liedboek voor de Kerken, kinderliedbundel (in eigen beheer gemaakt). Incidenteel worden liederen opgenomen uit andere bundels (zoals Tussentijds)

Als vaste *symbolen* worden gebruikt: de liturgische tafel, de antependia in de kleuren van het kerkelijk jaar, de paaskaars, de kinderkaars, het avondmaalsstel op de liturgische tafel. De vaste predikant gebruikt stola's in de kleuren van het kerkelijk jaar. Incidenteel worden symbolen gekozen bij de thematiek van de eredienst, veelal in overleg met de KND.

Hoewel de eredienst als geheel een ritueel is, zijn de volgende vaste *rituelen* in gebruik:

- klokgelui van 9.45 tot 9.50 uur;
- de paaskaars wordt aangestoken voordat de eerste kerkganger binnen komt;
- inleidend orgelspel wordt door sommigen ervaren als ritueel, door anderen als muzikaal behang;
- de vaste opbouw van de reguliere eredienst in een viertal rubrieken (voorbereiding, dienst van het Woord, dienst van gebeden en gaven, wegzending en zegen);
- binnenkomst van de ambtsdragers, (gemeente blijft zitten);
- zo nodig oefenen van onbekende liederen voor de aanvang van de dienst;
- mededelingen van de kerkenraad, voorzover niet opgenomen in de Zondagsbrief;
- begroeting door de ouderling van dienst;
- de tafelkaarsen worden aangestoken door een van de kinderen;
- de handdruk van de ouderling van dienst aan de predikant;
- het in samenspraak met de gemeente uitspreken van bemoediging en groet met het bijbehorende handgebaar (gemeente staat);

Hervormde Dorpskerkgemeente Barendrecht - Werkgroep Eredienst

- de acclamatie door de gemeente na de Bijbellezingen door het zingen van 'U komt de lof toe';
- het responderen door de gemeente op het kyrie en in de voorbeden;
- het meegeven van het licht aan de kinderen die naar de KND/Jeugdkerk gaan;
- het uitspreken van de wegzending en zegen met bijbehorend handgebaar (gemeente staat);
- het beamen van de zegen door de gemeente;
- de handdruk van de ouderling van dienst;
- de paaskaars wordt gedooft nadat iedereen de kerk heeft verlaten;

Bij de voorbereiding resp. de wegzending en zegen staat de predikant achter de liturgische tafel; bij de schriftlezingen staat hij achter de lezenaar en bij de verkondiging op de preekstoel.

In geval van een bericht van overlijden staat de gemeente en wordt het overlijdensbericht afgesloten met het zingen van de tekst: Niemand leeft voor zichzelf, . . .

Naast bovenstaande rituelen worden er in tafelvieringen en doopdiensten een aantal specifieke rituelen gebruikt, die worden beschreven onder het betreffende hoofdstuk.

g. Betrokkenheid kinderen en jongeren

Een van de aanwezige kinderen wordt uitgenodigd om de tafelkaarsen aan te steken;

De kinderen worden door de predikant apart toegesproken, voordat zij naar hun eigen dienst gaan (soms ook als zij terugkeren in de kerk). Zij krijgen een eigen kaars/licht mee dat wordt aangestoken aan de Paaskaars.

Suggesties voor aanpassingen:

- De symbolen en rituelen van de eredienst uitleggen aan de kinderen in een voor hen logische opbouw.
- Kinderen en jongeren meer inschakelen bij het binnenbrengen van het voorbedenboek, het assisteren bij het collecteren en bij de voorbereiding van de tafel bij de viering H.A. E.e.a nauw afstemmen met de leiding KND en jeugdkerk, die dit kunnen voorbereiden.

h. Participatie van gemeenteleden

Gemeenteleden participeren niet in de reguliere erediensten;

Indien er liturgische bloemstuk is gemaakt wordt dat meestal toegelicht door een lid van de werkgroep.

Suggesties voor aanpassingen:

- Symbolen en rituelen in de eredienst nader verklaren
- Gemeenteleden meer betrekken bij de eredienst bij symbolen en rituelen.
- Betrokkenheid van luisteraars kerktelefoon vergroten.

i. Analyse van kerkbezoek

Circa vijf tot tien jaar geleden werd het aantal kerkgangers bijgehouden door de toenmalige koster. Momenteel is er geen analyse van kerkbezoek in aantallen en samenstelling.

Een algemene indruk is dat er in reguliere erediensten tussen 100 en 200 kerkgangers. Daarbij is de leeftijdscategorie 50-min slecht vertegenwoordigd.

Suggestie voor aanpassing:

Systematisch inventariseren van het kerkbezoek in aantallen en leeftijdsopbouw bijv. via inlegvel zondagsbrief.

j. Analyse van kerkruimte

Aangezien het een historisch kerkgebouw is, dat in de loop der eeuwen steeds verder is uitgebreid, is de kerkruimte qua indeling een gegeven en is de akoestiek niet optimaal. Er is wel overal goed zicht op liturgische tafel en preekstoel. De geluidsinstallatie is recent vernieuwd.

Suggesties voor aanpassingen:

- Nieuwe Dorpskerk-antependia en Dorpskerk-stola's aanschaffen, ten behoeve van gebruik in de Dorpskerk.

3. De rol van de sacramenten in de eredienst

a. De Heilige Doop

Suggesties voor aanpassingen:

- Overwegen een dooprol dan wel een doopboek aan te gaan leggen.
- Vaste data aanhouden voor doopdiensten, die een feestelijk karakter hebben.
- Doopouders zo mogelijk laten participeren in een van de elementen van de eredienst.

- Vorbereiding met de doopouders**
De predikant en een ouderling hebben minimaal één doopgesprek over de inhoud van de doop en de vormgeving van de dienst.
- Betrokkenheid doopouders bij de doopdienst**
Doopouders wordt de mogelijkheid geboden om suggesties te doen voor de inhoud van de dienst en eventueel een persoonlijk aandeel in de liturgie te verzorgen
- Rol ambtsdragers bij de doopdienst**
De Ouderling van Dienst is aanwezig bij het doopgesprek
De WK draagt er zorg voor dat er foto's worden genomen, om te voorkomen dat de dienst door diverse fotografen vanuit de familie wordt verstoord.
De ouderling van dienst fungeert als de rechterhand van de predikant tijdens de doopbediening. (vraagt de ouders naar de namen van de te dopen kinderen en de diaken reikt de doopkaarsen uit)
- Betrokkenheid kinderen**
In aanvulling op hetgeen er in de reguliere erediensten gebeurt, worden de kinderen op de volgende wijze bij de doopplechtigheid betrokken:
 - Een van de kinderen giet het doopwater in de doopvont
 - De overige kinderen staan rondom de doopvont
 - Er wordt een dooplied van en voor kinderen gezongen
 - Indien mogelijk maken zij een presentje voor de doopouders in hun eigen bijeenkomst.
- Volwassenendoop**
De volwassenendoop verloopt qua ritueel als de kinderdoop
- Evaluatie doopdienst naar inhoud en vorm**
Binnen de WG Eredienst worden (ook) de doopdiensten geëvalueerd.
- Analyse van doopdiensten naar inhoud, vorm en frequentie**
De Dorpskerk gemeente kende in het verleden een zestal doopdiensten per jaar, op de laatste zondagen van de oneven maanden.
Deze erediensten staan specifiek in het teken van de doopsbediening.

b. Het Heilig Avondmaal

- Vorbereiding avondmaalsdiensten**
Er is geen liturgische voorbereiding op een avondmaalsviering in de zin van een aparte eredienst. In een samenwerking tussen diaconie en koster worden de organisatorische aspecten voorbereid. Diakenen en koster overleggen over de logistieke en organisatorische zaken

ii. Rol ambtsdragers bij avondmaalsdiensten

De diakenen spelen een grote rol bij de voorbereiding en uitvoering van de tafelvieringen.

De diakenen nodigen per vak de gemeenteleden uit tot een lopende viering van het Heilig Avondmaal. De predikant reikt het brood aan, diakenen reiken de bekers met wijn aan, de ouderling van dienst is degene die de beker met druivensap aanreikt.

De ambtsdragers communiceren als laatsten, waarbij een diaken de predikant brood en wijn aanreikt.

Suggestie voor aanpassing:

- In overleg met het College van Diakenen bezien of een andere rolverdeling tussen diakenen en ouderlingen bij de viering H.A. mogelijk zou zijn.

iii. Betrokkenheid gemeenteleden bij avondmaalsdiensten

Gemeenteleden worden niet betrokken bij de tafelvieringen.

iv. Betrokkenheid kinderen en jongeren

In het woord voor de kinderen wordt incidenteel aandacht besteed aan de tafelviering; kinderen worden uitgenodigd tot deelname.

Suggesties voor aanpassingen:

- Meer uitleg geven aan kinderen over de aspecten van de avondmaalsviering.
- Kinderen laten helpen bij het binnenbrengen van het brood en het druivensap.

v. Avondmaalsvieringen bij gemeenteleden thuis

De Dorpskerkgemeente kende de mogelijkheid om de tafelviering aan huis te laten plaatsvinden op hetzelfde moment dat in de Dorpskerk plaatsvindt. Een door de Kerkenraad aangezocht gemeentelid bevindt zich gedurende de eredienst bij de betrokken oudere(n) thuis en reikt aan hem/haar brood en wijn aan.

Suggesties voor aanpassingen:

- Inventariseren welke oudere gemeenteleden een avondmaalsviering thuis wensen.
- Specifieke aandacht voor ouderen om vervoer te regelen naar een viering H.A.
- Viering aan huis door diaken, ouderling en predikant na de viering in de kerk voor specifieke situaties. Dit is primair een zaak van ambtsdragers, maar kan gedelegeerd worden aan gemeenteleden.
- Kerktelefoon luisteraars die dat wensen, kunnen aangeven dat zij brood en wijn thuis aangereikt krijgen. De praktische uitwerking met de diaconie bespreken.
- Tijdens de viering in de eredienst wordt er aandacht gegeven aan deze vieringen thuis.

vi. Analyse van avondmaalsdiensten naar inhoud, vorm en frequentie

De Dorpskerkgemeente viert zes keer per jaar de tafelviering op een zondag. Daarnaast op Witte Donderdag en Stille Zaterdag in gemeenschappelijke diensten met de Gereformeerde kerk. Deze erediensten verlopen volgens één van de orde van dienst uit de liturgiekatern

De predikant kiest het tafelgebed in relatie tot het kerkelijk jaar, overwegend vanuit

het Dienstboek van de PKN. Daarbij ook aandacht besteden aan die tafelgebeden die aangepast zijn aan kinderen en jongeren.

De Dorpskerkgemeente kent een open avondmaal. Voor degenen die geen wijn wensen, is er druivensap. De tafelvieringen worden lopend uitgevoerd. Tijdens de tafelviering is er instrumentale muziek.

In het verleden was de viering in de kring veruit dominant.

Omdat het aantal kerkgangers te groot was voor een echte kring, leidde dit tot een rommelig geheel. Na een overgangperiode is er gekozen voor een lopende viering.

Binnen de WG Eredienst worden (ook) de avondmaalsdiensten geëvalueerd.

Suggesties voor aanpassingen:

- Andere vormen van vieringen nader bestuderen. Daarbij een viering in de kring overwegen en nagaan welke aanpassingen van de indeling van de stoelen nodig zouden zijn. Vervolgens deze vorm enkele keren uitproberen. Aansluitend dit geheel evalueren.
- Beter benadrukken dat de ouderling van dienst de beker met druivensap aanbiedt.

4. Bijzondere diensten

a. Welke bijzondere diensten zijn er?

- De dienst voor de eenheid van de kerken (3^e zondag januari)
- De dienst op de zondag voor het werelddiaconaat (1^e zondag februari)
- De dienst op de startzondag (2^e zondag september)
- De dienst op de vredeszondag (2^e zondag september)
- De dienst op de Israëlzondag (1^e zondag oktober)
- De oogstdienst (2^e zondag november)

Suggesties voor aanpassingen:

Andere vormen van vieringen of samenkomsten opzetten op zondagmiddag of zondagavond, die gericht zijn op specifieke groepen gemeenteleden, zoals:

- gezinsdiensten
- jongerendiensten
- zangdiensten met koorzang
- Dorpskerk- Ontmoetingen, uitmondend in een korte viering in de kerk (laagdrempelig)
- evensongs (zondagavond)
- kennismaking met nieuwe vormen van kerkmuziek (zondagavond)
- dienst 'in vieren'

b. Betrokkenheid gemeenteleden bij bijzondere diensten

Gemeenteleden kunnen een specifieke taak krijgen in de orde van dienst.

Suggestie voor aanpassing:

Gesuggereerde andere vormen van vieringen of samenkomsten mede laten opzetten door de specifieke groepen gemeenteleden, waarvoor ze bedoeld zijn.

5. Kerkmuziek in de gemeente

a. De rol van de kerkmuziek in de gemeente

In de Dorpskerk gemeente is er meer dan gemiddelde aandacht voor kerkmuziek.

Het orgel speelt in de erediensten een belangrijke rol, niet alleen als

begeleidingsinstrument maar ook op een aantal specifieke momenten in de diensten.

Incidenteel wordt gebruik gemaakt van de piano en verlenen andere

instrumentalisten en vocalisten hun medewerking.

In de aanloop naar het 500-jarig bestaan van de Dorpskerk wordt er in de maand mei in een eredienst aandacht besteed aan de ontwikkeling van de kerkmuziek in die 500 jaar.

Jaarlijks worden er in het kader van de WG V&T een of meerdere lezingen verzorgd door de kerkmusicus over een specifiek kerkmuzikaal onderwerp.

Incidenteel worden er kerkmuzikale activiteiten door derden uitgevoerd.

Suggestie voor aanpassing:

Eén eredienst per jaar opzetten rondom nieuwe liederen en/of nieuwe vormen van kerkmuziek, in combinatie met een V&T-avond hierover.

b. De rol van de kerkmuziek in cultureel opzicht

In de vorm van

Concerten voor orgel en andere instrumenten

Concerten door koren

In de aanloop naar het 500-jarig bestaan van de Dorpskerk wordt er in de maand mei aandacht besteed aan muziek uit een bepaald deel van de algemene muziekgeschiedenis in die 500 jaar.

Suggesties voor aanpassingen:

- Eens per kwartaal een orgelbespeeling organiseren op een zaterdagmiddag, als onderdeel van een 'open kerk op zaterdag'. Vrije toegang.
- Eens per kwartaal een koffieconcert op de zondagmiddag, zoals het koffieconcert met de nieuwe piano. In de combinatie eredienst-koffiedrinken-koffieconcert

c. Eisen gesteld aan het niveau

De Dorpskerkgemeente heeft in 1989 een beroeps kerkmusicus aangesteld, die als cantororganist kan optreden. Deze functionaris heeft qua opleiding en ervaring een masterniveau, in PKN-termen is dit een bevoegdheidsniveau I. De honorering is op het (lagere) bevoegdheidsniveau II.

Suggestie voor aanpassing:

Vanuit de huidige situatie wordt bepleit dat de functionaris gehonoreerd wordt overeenkomstig zijn bevoegdheidsniveau. Verder wordt bepleit dat gezien de profielkeuze "liturgische erediensten er vastgehouden wordt aan minimaal bevoegdheidsniveau II.

6. Kerkmuziek en eredienst

a. De rol van het zingen in de liturgie

Het zingen wordt gezien als medeverkondigend element in de eredienst. De liederen vullen aan op wat wordt gesproken.

In bepaalde gevallen (antwoord op het Kyrie en bij de lofprijzing) als een instemming van de gemeente.

Er wordt aangesloten bij de oecumenische traditie van de psalm van de zondag en het zondagslied.

Suggesties voor aanpassingen:

- Voor zover noodzakelijk nieuwe liederen vooroefenen voor de dienst.
- Dit vooroefenen geschiedt nadat de kerkenraad heeft plaats genomen.
- Het toepassen van niet-strofische liedteksten, waarbij de gemeente doorgaans het refrein zal zingen.
- De psalm van de zondag en het zondagslied op nemen in het sjabloon voor de gastpredikanten, met het verzoek aan gastpredikanten om de opzet van de liturgie ook naar de organist te sturen.

b. Het gebruik van liedbundels

Als uitgangspunt wordt het Liedboek voor de kerken in de erediensten gebruikt.

Incidenteel wordt gebruik gemaakt van liederen uit andere bundels (Tussentijds, de kinderliedbundel). Daarbij is de pluriformiteit van de gemeente geen criterium, maar de theologische en daarnaast ook de muzikale en de poëtische en kwaliteit.

Voor KND-projecten wordt veelal aangesloten bij het aangeboden projectlied.

Suggestie voor aanpassing:

Het gebruik van een grotere diversiteit aan liederenbundels.

- c. Betrokkenheid van gemeenteleden bij kerkmuziek
Incidenteel verlenen gemeenteleden muzikale medewerking.

Suggestie voor aanpassing:
Het inventariseren van muzikale mogelijkheden van gemeenteleden. (vocaal en instrumentaal)

- d. Evaluatie van kerkmuziek naar vorm en inhoud
De WG Eredienst evalueert regelmatig (ook) de muziek in de erediensten.

Suggesties voor aanpassingen:
- Eens per half jaar een evaluatie op hoofdlijnen, dan wel de behandeling van een specifiek onderwerp door de WG Eredienst te behandelen in de WK.
- Evaluatie en rapportage volgens een te ontwikkelen format.

- e. Analyse van de rol van zingen en musiceren naar kwaliteit en kwantiteit
Er vindt geen gestructureerde analyse plaats, maar er is wel ad hoc overleg over teksten en melodieën. Bij de diensten waarin de wijkpredikant voorgaat, vindt er een intensief overleg plaats. Daarbij gaat het voornamelijk om de keuze van het type liederen en de te zingen coupletten. Zo wordt er soms voor gekozen om een Psalm deels te lezen en deels te zingen.

Suggesties voor aanpassingen:
- Eens per half jaar een evaluatie op hoofdlijnen door de WG Eredienst te behandelen in de WK.
- Evaluatie en rapportage volgens een te ontwikkelen format. (in combinatie met de rapportage onder punt d.

7. De kerkmusici

- a. Taken en verantwoordelijkheden kerkmusici
Er is één kerkmusicus aangesteld als cantororganist van Dorpskerkgemeente. Daarbij wordt opgemerkt dat de functie van cantor niet meer wordt ingevuld. Er zijn drie plaatsvervangende (gemeenteleden) organisten, die naar beschikbaarheid worden ingezet op de vrije zondagen van de cantororganist.

De aanstelling van de kerkmusicus is gebaseerd op de richtlijnen van de landelijke kerk (momenteel PKN-richtlijnen) Hierin zijn de taken en verantwoordelijkheden omschreven.

In aanvulling op deze regeling zijn er zo'n 20 jr. geleden afspraken gemaakt met de Algemene

Kerkenraad over een aantal kerkmuzikale detailzaken, zoals het orgelspel voor de dienst en het vooroefenen van liederen.

Suggesties voor aanpassingen:
- Zodra de gelegenheid zich voordoet om de cantorfunctie nieuw leven in te blazen, dient de functie te worden aangepast. (zie punt 9a)
- Los daarvan dient de kerkmusicus te worden gehonoreerd conform de aanstelling en volgens de normen van de landelijke PKN.
- De afspraken over de invulling van de taak van de (cantor)organist dienen voortaan met de Wijkkerkenraad gemaakt te worden.
- Er dient een wijkkerkrentmeester te worden aangewezen, die de vervanging van de organist regelt voor zover de vaste organist daar niet zelf toe in staat is. De vaste organist zal een lijst met mogelijke vervangers aan die kerkrentmeester aanleveren.

- b. Evaluatie kerkmusici naar vorm en inhoud
De werkgroep Eredienst evalueert regelmatig de erediensten en besteedt daarbij ook aandacht aan het functioneren van de kerkmusicus t.a.v. inhoud en uitvoering.

Suggestie voor aanpassing:

De werkgroep Eredienst zal eenmaal per jaar of zoveel meer als gewenst is, met de Wijkkerkenraad overleg voeren over het functioneren van de vaste organist.

c. Overleg tussen kerkenraad, kerkmusici en predikanten

Er bestaat geen regulier werkoverleg tussen de kerkmusicus en de WK, maar wel tussen de kerkmusicus en de wijkpredikant.

Er vindt wel summier overleg plaats met gastpredikanten.

Suggesties voor aanpassingen:

- Gastpredikanten en de vaste kerkmusicus dienen in de week voorafgaand aan de eredienst de orde van dienst gezamenlijk door te nemen, zo nodig neemt de kerkmusicus hiertoe het initiatief.
- Eenmaal per jaar dient er een gesprek plaats te vinden tussen de verantwoordelijk kerkrentmeester, de predikant en de kerkmusicus over de zakelijke aspecten van de rol van kerkmusicus.

8. Het instrumentarium

a. Inventarisatie naar kwaliteit

De Dorpskerk bezit een kerkorgel met pijpwerk uit de 19^e en 20^e eeuw en werd in die opstelling in 1994 gebouwd door de firma Vermeulen in de oorspronkelijke orgelkas van het toenmalige Van der Kleyorgel uit 1912.

Het huidige orgel heeft een redelijke kwaliteit, maar is zwak te noemen op de volgende punten:

- Het toucher van het instrument is taai, wat veroorzaakt wordt door de gebrekkige mechanische aanleg van het instrument. De overbrenging van toets naar ventiel is niet optimaal.
- Het pijpwerk is niet op alle punten voldoende homogeen, omdat er in bepaalde registers (klankkleuren) onvoldoende samenhang is.
- De pijpen van het register basson-hobo zijn niet vakkundig geplaatst, waardoor de grotere pijpen zijn scheefgezakt.

Het instrument zou met het verhelpen van deze drie zwakke aspecten zowel mechanisch als klanktechnisch enorm aan kwaliteit winnen.

b. De rol van het instrumentarium in de eredienst

Het orgel wordt in ruime zin gebruikt voor de begeleiding van de gemeentezang en zelfstandig orgelspel. De piano wordt incidenteel gebruikt voor bijvoorbeeld het begeleiden van kinderliederen.

Suggestie voor aanpassing:

Een ruimere toepassing van het instrumentarium, met name van de nieuwe piano. Denk daarbij aan: Inleidend, c.q. uitleidend pianospel dan wel op andere momenten in de eredienst.

c. Wijze van in standhouden van instrumentarium

Het kerkorgel wordt jaarlijks dan wel eens in de twee jaar gestemd, naar bevind van zaken. Bij deze stembeurten worden tevens kleine technische reparaties verricht.

Een bedreiging voor de kwaliteit van het instrument is het ontbreken van een adequate luchtbevochtiging, evenals van de ongelukkige plaatsing van de hete luchtinvoer van de kerkverwarming.

Enerzijds is er een beperkt budget bij het CvK voor instandhouding van het orgel, anderzijds wordt er via de stichting Vrienden van de Dorpskerk geijverd voor de financiering van een grootschalige renovatie van het instrument op de bovengenoemde zwakke punten.

De piano wordt twee maal per jaar gestemd.

Suggesties voor aanpassingen:

- Het orgel dient op de drie genoemde zwaktes verbeterd te worden. Een voorstel daartoe is reeds in 2006 geformuleerd en geprijsd door een drietal orgelbouwers. De renovatie zal in orde van grootte een bedrag van € 80.000 vergen. Binnen de Stichting Vrienden van de Dorpskerk worden de vereiste fondsen hiertoe ingezameld. Daarnaast dient een adequate luchtbevochtigingsinstallatie in het orgel te worden geplaatst.
- Gezien de verslechterde toestand van het basson register wordt er op aangedrongen om op korte termijn een orgelcommissie te vormen binnen de wijkgemeente en om een basisadvies aan te vragen bij de Commissie Orgelzaken van de PKN.

9. Zang- en speelgroepen

a. Inventarisatie naar kwaliteit

Binnen PKN-Barendrecht is er een volwassenen cantorij van de Gereformeerde kerk, een volwassenen- en een kindercantorij in Carnisse Haven.

Het betreft in alle gevallen leden van de verschillende wijkgemeentes, zonder professionele muzikale opleiding.

Er zijn enkele instrumentalisten binnen de Dorpskerkgemeente, evenals binnen PKN-Barendrecht. Dit betreft momenteel een trompettist en een celliste. Het betreft hier gemeenteleden zonder professionele muzikale opleiding.

Suggestie voor aanpassing:

Een inventarisatie te laten maken van de (verborgen) muzikale kwaliteiten van leden van de Dorpskerkgemeente door de kerkmusicus.

b. De rol van zang- en speelgroepen in de eredienst

Zeer incidenteel wordt er gebruik gemaakt van instrumentale of vocale groepen en/of solisten.

Suggestie voor aanpassing:

- In de reguliere erediensten meer gebruik maken van aanvullende medewerking van vocale of instrumentale solisten of groepen.
- Het streven naar de vorming van een klein vocaal ensemble (een dubbelkwartet) in de Dorpskerkgemeente.
- Daarnaast twee maal per jaar een (gelegenheids) kinderzanggroep te laten meewerken aan specifieke erediensten.
- De cantorijen van de Gereformeerde Kerk en Carnisse Haven enkele malen per jaar aan specifieke erediensten te laten meewerken. Een en ander evenwichtig verdeeld over het kerkelijk jaar.

10. Financiën en beheer

a. Welke lange- en korte termijn beleid t.a.v. instandhouding

De werkgroep Eredienst heeft binnen de begroting van de Dorpskerkgemeente een budget van € 2500 voor de invulling van extra elementen in de erediensten.

Voor de instandhouding van het instrumentarium zie de opmerking bij het betreffende onderdeel.

Suggestie voor aanpassing:

De invulling van het budget voor de Erediensten zal in overleg met de Werkgroep Eredienst worden vastgesteld. Indien er andere dan door de werkgroep begrote kosten door het CvK ten laste van dit budget moeten worden gebracht, zal het CvK hierover met de Werkgroep overleg plegen.

b. Sponsoring door derden

Erediensten en bijzondere diensten worden niet door derden financieel ondersteund.

Suggestie voor aanpassing:

De mogelijkheid onderzoeken om ook derden een sponsoring te laten verzorgen om specifieke kosten te dekken. Bijvoorbeeld de kosten voor een koormedewerking.

Slotopmerkingen

Verantwoording

Dit deel-beleidsplan Eredienst en kerkmuziek is ontwikkeld in opdracht van de Wijkkerkenraad van de Dorpskerk gemeente door de Werkgroep Eredienst.

Moge het leiden tot inspiratie van predikanten, kerkmusici, ambtsdragers en gemeenteleden van de Dorpskerk gemeente in Barendrecht en daarmee tot meerdere eer en glorie van de Heer, Heiland en Herder van onze kerk.

De Werkgroep Eredienst:

Arne Beijer
Coosje Engel
Hans van Gelder
Simon Hoek
Hans van Ooijen
Joke Walstra;
Philip van Wijk